

1565-ös metszete valóban hiteles és talán ez árulja el a legtöbb információt a belső és külső vár szerkezetéről is.

MAKOLDI MIKLÓS

562. Tolna-Mözs, Kender-földek-dűlő (KÖH 30716)

(Tolna megye) R, Ró, LT, A, Á, Kk

2008. november 27. és 2009. május 6. között elvégeztük az M6 autópálya nyomvonalára eső, *TO-1 jelű régészeti lelőhelyen* a megelőző feltárást. A kutatott terület 9436 m² volt.

A lelőhely a Kender-földek-dűlő területén az autópálya 139+408–139+578 km-szelvénye között terül el. A szekszárdi Wosinszky Mór Megyei Múzeum munkatársai 2001 márciusában terepbejáráskor őskori és középkori leleteket találtak. A próbaásatást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat végezte 2008. október 10-én. A szondázó árkot a nyomvonal középtengelyében húzták, kb. 2 m szélességben és 85 m hosszan. Öt régészeti objektum került napvilágra.

A megelőző feltárást Hargitai András és Kiss Csaba kezdte el, majd 2009-ben Kis Attila és Nagy Nándor folytatták. Összesen 133 objektumot (hozzá kapcsolódóan 191 stratigráfiai számot) adtunk ki és tártunk fel: 46 késő rézkori badeni, 27 őskori, 18 kelta, 2 avar, 6 Árpád-kori, 1 középkori, 3 újkori és 30 ismeretlen korú objektum került napvilágra. A jelenségek többsége gödör, ezenfelül sütőkemencék, földbe mélyített házak, műhelyek, árkok, gödörkomplexumok kerültek elő.

A kutatott területen két régészeti korszak jelent meg markánsabban. A lelőhely mélyebb, D-i részén kelta telepjelenségeket figyelhettünk meg, míg az É-i, magasabb részen a badeni kultúrához tartozó objektumokat tártunk fel. A kelta telep feltehetően folytatódik D felé és kapcsolatban állhat a TO-1-től D-re feltárt kelta temetővel (TO-2, Csádés-földek). A jelenségek ritkán voltak szuperpozíciós viszonyban egymással, ami nem túl hosszú megtelepedési időszakra utal. A rézkorban magasabban lehetett itt a vízállás, az ehhez a korszakhoz tartozó objektumok magasabban, a dombháton és attól É felé kerültek elő, míg a kelta telepjelenségek a mélyebb, D-i részen. A kelta telep É-i határa kb. a 139+470 km-szelvényig tart a régészeti jelenségek és leletanyaguk alapján. Kelet felé túlnyúlik az M6 nyomvonalán, D-en a csatornán túlra, Ny-on pedig még a gázkiváltás nyomvonalában is folytatódik. A leletanyag kézzel formált durvakerámia, seprődíszes, grafitos soványítású, korongolt kerámia, vaskés, vastöredékek, állatcsont, patics, áglyenyomatos patics, vassalak.

A 139+470 km-től É-ra kerültek elő a késő rézkori objektumok. A rézkori telep É felé egyre intenzívebb képet mutatott. Leletanyaga igen gazdag és változatos: szarvasmarha-temetkezések, gödörhullák, csiszolt kőbalatöredékek, nagy mennyiségű kézzel formált, durva és finomkerámia (beböködött pontsorról, háromszög alakban bekarcolt-besraffozott mintával díszített, ansa luna-

ta fül), kétosztatú tál töredékei, mericék, nagyméretű tárolóedények, csonteszközök, csontárok, kovapengék. A rézkori telep K és Ny felé is egyaránt folytatódik, É felé pedig az RM-18-as lelőhellyel folytatódik, mely a TO-1-es badeni telep szerves folytatása.

RM-18 lelőhely: A TO-1 jelű lelőhely feltárásával párhuzamosan – 2009. február 17. és május 6. között – végeztük az RM-18 jelű lelőhely megelőző feltárását; a kettő régészetileg egy lelőhelynek minősült. A 0163/4 (rég), 0133/11(új) hrsz-ú ingatlanokon 17300 m²-en kuttattunk. Magát a lelőhelyet a TO-1 lelőhely feltárásakor lokalizáltuk és annak bővítményeként kezeltük szakmai, régészeti szempontból. Az ott feltárt késő rézkori, badeni kultúrához tartozó teleprészlet az RM-18 lelőhelyen folytatódott, sőt egyre intenzívebbé vált. Összesen 231 objektumot (hozzá kapcsolódóan 297 stratigráfiai számot adtunk ki) tártunk fel. Közülük 164 késő rézkori badeni, 19 őskori, 3 római kori, 7 avar, 2 Árpád-kori, 36 ismeretlen korú. Többségük gödör, sütőkemence, árok, műhelyek, tűzhely, gödörsír, gödörkomplexum. A leletanyag ezen a területen is igen színes képet mutat: szarvasmarha-temetkezések, gödörhullák, csiszolt kőeszközök, kézzel formált, durva- és finomkerámiák, mericék, díszített edények, nagyméretű tárolóedények, csontárok, csonteszközök, kovapengék. A badeni telep K–Ny-i irányban itt is túlnyúlt a nyomvonalon, nem sikerült megtalálni a széleit. Észak felé azonban egyre gyéresebbé vált a telep intenzitása, ami talán a korabeli falu É-i határára utal.

A leletanyag a KÖSZ pécsi regionális irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Nagy Nándor, Kiss Csaba Kálmán, Hargitai András régészek; Dombi Gábor, Drávavölgyi Péter, Fehér Alíz, Király Dávid, Kocsis János, Komáromi Róbert, Kóra Mária Katalin, Kovács Gábor, Lampért Kirill, Linzembold Csongor, Lőrincz Péter, Nagy Gábor, Nagy Norbert, Peti Csaba, Schalli Pál, Szabados György, Szász Péter, Szécsényi Zoltán, Szöllősi Géza, Villuth Áron technikusok. A geodéziai felmérést a Meridián Kft. végezte.

KIS ATTILA

563. Tolna-Mözs, Községi-Csádés-földek (KÖH 30717)

(Tolna megye) R, B, LT, A, Á

Az M6 autópálya nyomvonalának Dunaföldvár–Szekszárd közötti szakaszán a 139+72 és a 139+92-es km-szelvények között 2001 márciusában a szekszárdi Wosinszky Mór múzeum munkatársai terepbejárást végeztek. Az akkor regisztrált TO-2 jelű lelőhelyen a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai végezték el 2008 szeptemberében a szondázó kutatást. A megelőző feltárást 2008. november 17. és december 12. között az Archeosztráda Kft. munkatársai kezdték el; 2009. február 17. és április 3. között az ásatást a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat munkatársai folytatták.